

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. október 20.

LATIN NYELV

**EMELT SZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

I. FORDÍTÁS

Egy sikert hozó engedetlenség megítélése
(Eutropius: *Breviarium* 2.8)

Iam Romani potentes esse coeperunt. ¹² Bellum enim in centesimo et tricesimo fere miliario ab urbe apud Samnitas gerebatur, ¹⁴ qui medii sunt inter Picenum, Campaniam et Apuliam. ¹³ L. Papirius Cursor cum honore dictatoris ad id bellum profectus est. ¹⁵ Qui cum Romam rediret, Q. Fabio Maximo, magistro equitum, quem apud exercitum reliquit, praecepit, ne se absente pugnaret. ¹⁸ Ille occasione reperta felicissime dimicavit et Samnitas delevit. ¹⁵ Ob quam rem a dictatore capitis damnatus, quod se vetante pugnavisset, ingenti favore militum et populi liberatus est ¹⁹ tanta Papirio seditione commota, ut paene ipse interficeretur. ¹⁴

Ob quam rem ... liberatus est – bontása: *Ob quam rem a dictatore capitis damnatus ... ingenti favore militum et populi liberatus est* 6 pont; *quod se vetante pugnavisset* 3 pont.

Maximálisan elérhető pontszám: 40 pont

A részpontszámokat egy-egy nagyobb gondolati egység végén tüntettük fel. A dolgozat értékelésében a pontszámokat mondatonként kell jelölni. A fordítást akkor tekinthetjük teljes értékűnek, ha a vizsgázó megértette mind a mondat nyelvtani szerkezetét, mind a helyét a kommunikációs folyamatban. Ha a kettő közül csak az egyik valósul meg, a fordítás nem teljes értékű. Ha a tévedés nem lehetetleníti el a szöveg alapvető tartalmának megértését, még akkor se vonjuk le a teljes pontszámot, ha annak oka alapvető grammatikai félreértés! Ha viszont a mondat szerkezetét felismeri a vizsgázó, de nem sikerül a jelentést a szöveggörnyezetnek megfelelően alakítania, teljesítménye nem lehet 50 százaléknál nagyobb. Amennyiben ettől eltérő pontozást kell alkalmazni, azt a szöveg alatt külön jelöljük. A magyar szöveg minőségével kapcsolatos szempontok: nem a szöveg „irodalmisságát” értékeljük, de csak akkor tekinthető a fordítás kifogástalannak, ha a magyar nyelv szabályai szerint megalkotható mondatokból áll. Értelmetlen mondatokra még akkor sem adhatunk 40 százalékot meghaladó pontszámot, ha a probléma láthatóan nem a latin nyelvi ismeretek hiánya miatt keletkezett. Figyelembe kell venni továbbá a mondatra adható összpontszám 20 százalékaig a szöveg koherenciáját. A szavak jelentését és a mondatok logikai hangsúlyát a szöveg globális megértéséből kell levezetnie a teljes értékű megoldásnak.

Tájékoztató jellegű fordítás

Már kezdtek erősek lenni a rómaiak. Háborút vívtak ugyanis a várostól / Rómától mintegy 130 mérföldnyire lévő szamniszokkal, akik Picenum, Campania és Apulia között középen vannak. L. Papirius Cursor diktatori kinevezéssel indult el ebbe a háborúba. Amikor haza kellett térnie Rómába, Q. Fabius Maximusnak, a lovasság parancsnokának (elfogadható: a *magister equitum*nak), akit a sereggel hagyott, meghagyta, hogy távollétében ne csatázzon. Ő azonban, amikor megfelelő alkalom nyílt rá, nagyon szerencsésen csatázott, és a szamniszokat megsemmisítette. Amikor a diktátor ezért halálra ítélte, minthogy tiltása ellenére csatázott, hatalmas népszerűsége miatt, melyet a katonák és a nép körében élvezett, felmentették, és olyan nagy megmozdulás / békétlenség / felkelés tört ki Papirius ellen, hogy majdnem őt magát ölték meg.

II. FELADATSOR

Általános tudnivalók:

Ahol teljes szótári alak megadása a feladat, csak hibátlan és hiánytalan megoldásra lehet pontot adni (részpont nem adható). Hasonlóképpen, ahol ragozott szóalakokat kell megadni, csak hibátlan és hiánytalan megoldás fogadható el. Amennyiben valamelyik feladatban öttizedre végződő pontszám keletkezik, a felső pontozási táblázatban is ebben az alakban jelenjen meg, az **ÖSSZESEN** rovatban viszont az esetlegesen keletkezett törtszámot a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni.

1. Tegye át az egyes számú alakokat többes, a többes számúakat egyes számba! (6 pont)

earum societatum	<i>eius societatis</i>	1+1 pont
domorum privatarum	<i>domus privatae</i>	1+1 pont
vultui tristi	<i>vultibus tristibus</i>	1+1 pont

2. Egészítse ki a mondatokat a megadott szavak megfelelő jelentésű alakjaival! (5 pont)

A bátrabb hadsereg megfutamította az ellenséget.
Hostes *exercitu* / *ab exercitu fortiore* fugati sunt. 1+1 pont

A pénzvágy rosszabb az ostobaságnál.
Cupido *pecuniae peior est stultitia* / *quam stultitia*. 1+1+1 pont

3. Tegye az imperfectum alakokat perfectumba, a perfectumokat pedig imperfectumba az összes többi jellemző megtartásával! (4 pont)

scribamus	<i>scripserimus</i>	1 pont
scripserat	<i>scribebat</i>	1 pont
scripti 3 sunt	<i>scribuntur</i>	1 pont
scribemini	<i>scripti 3 eritis</i>	1 pont

4. Képezze a *pono* 3 *posui*, *positum* ige megjelölt alakjait! (4 pont)

inf. inst. pass.	<i>positum iri</i>	1 pont
part. impf. act. n. plur. nom.	<i>ponentia</i>	1 pont
inf. impf. pass.	<i>poni</i>	1 pont
part. perf. pass. f. plur. abl.	<i>positis</i>	1 pont

5. A következő összetett mondatokat alakítsa át igeneves szerkezetű mondatokká! (6 pont)

Miközben a róka (*vulpes*, *vulpis* f.) ugrált, a kutya kinevette őt.
Vulpem, dum saliebat, canis ridebat.
Vulpem salientem canis ridebat. 3 pont

A paraszt felszántotta (*aro* 1) a földet, hogy gabonát vessen (*sero* 3 *sevi*, *satum*).
Agricola terram aravit, ut frumentum sereret.
Agricola terram aravit ad frumentum serendum / frumenti serendi causa (gratia) / frumentum serendi causa (gratia) / frumentum saturus. 3 pont

6. Oldja meg a következő összetett mondatokkal kapcsolatos feladatokat! (5 pont)

a) Adja meg a következő mondatokban a mellékmondat állítmányát úgy, hogy a jelentés a zárójelben megjelölt helyzeteknek megfeleljen!

Ha az emberek méltányolják az erényeket, a te dicsőséged örökké élni fog.
(A beszélő biztos benne, hogy így van.)

Si homines virtutes *probant*, tua gloria perpetua vivet. 1 pont

Ha az emberek méltányolnák az erényeket, a te dicsőséged örökké élne.
(A beszélő nem tudja, hogy így van-e.)

Si homines virtutes *probent*, tua gloria perpetua vivat. 1 pont

Ha az emberek méltányolnák az erényeket, a te dicsőséged örökké élne.
(A beszélő biztos benne, hogy nem így van.)

Si homines virtutes *probarent*, tua gloria perpetua viveret. 1 pont

b) A kutya megugatja a szomszédokat, hogy a gazda megdicsérje.
Milyen fajta alárendelt mellékmondat oldható meg a latin fordítás?
célhatározói

1 pont

Alkossa meg az alárendelt mellékmondat állítmányát!
Canis vicinos latrat, ut dominus eum *laudet*.

1 pont

7. Írja a latin szavak mellé azt, hogy milyen szóelemekből állnak, és hogy mit jelent a szó! (3 pont)

refero, referre, rettuli, relatum	<i>re + fero, ferre, tuli, latum</i>	<i>visszavisz / visszahoz</i>	0,5+0,5 pont
inimicus 3	<i>in + amicus 3 / amicus, -i m.</i>	<i>barátságtalan / ellenséges</i>	0,5+0,5 pont
nescio 4 nescivi, nescitum	<i>ne + scio 4 scivi, scitum</i>	<i>nem tud / nem ismer</i>	0,5+0,5 pont

8. Melyik igéből származhatnak az alábbi névszók? Teljes szótári alakot írjon! (2 pont)

studium, -ii n.	<i>studeo 2 studui</i>	1 pont
natio, -onis f.	<i>nascor 3 natus sum</i>	1 pont